

Bukkebeinurt *Ononis arvensis*

Rødlistet art

Bukkebeinurt vokser i lysåpen, næringsrik, gress- og urterik mark, mest ved havstrender, men også i innlandet. Den er utsatt for inngrep, nedbygging og gjengroing, noen steder også for ferdsel og tråkk.

Status

Kategori nær truet (NT) i Norsk rødliste for arter 2010.

Utbredelse av bukkebeinurt. Åpne prikker er forekomster som er gått ut, svarte prikker er antatt intakte forekomster.

Kjennetegn

Bukkebeinurt er en flerårig, kraftig bygd urt med kort pelerot og jordstengel. Den er grenet fra grunnen; stenglene er opprette eller litt utbøyde og blir 50–80 cm høye. De trekoplete bladene sitter spredt oppover stengelen. Småbladene er ovale eller noe tilspisset og tannete i kanten; det midtre småbladet er stilket. Store øreblad er vokst sammen med bladstilken. Blomstene kommer 2–3 sammen fra bladhjørnene i øvre del av stengelen slik at de ser ut til å danne en klase. Blomstene har rosa fane og hvit kjøl. De lysebrune belgene blir knapt 1 cm lange og inneholder 1–3 brune, vortete frø. Plantene har både lange, myke hår og kjertelhår. Kjertelhårene avgir vond lukt. Bukkebeinurt har aldri torner.

Utbredelse

Bukkebeinurt vokser i Sør- og Midt-Norge. Det største utbredelsesområdet strekker seg fra Østfold og Aust-Agder til Mjøsa; noen forekomster er kjent fra kysten på Vest-Agder og i Rogaland. Et mindre utbredelsesområde er rundt Trondheimsfjorden. Arten er en lavlandsart, og de fleste forekomstene ligger få meter over havnivå. I Mjøsområdet går den til 230–250 moh. Bukkebeinurt er tidligere funnet i indre Sogn, men derfra foreligger ingen nyere data. Arten vokser i østlige deler av Europa og i Vest-Asia. De norske forekomstene utgjør nordvestflanken av utbredelsesområdet.

Biologi

Bukkebeinurt er åpenbart lyskrevende. Den vokser først og fremst i strandnære områder, av og til på strandenger, men oftere litt ovenfor strandenger og nær driftvoller (tangbelter). Den kan stå på steinstrender, sand og humusrik jord, av og til i jordfylte sprekker i strandberg, i strandnær eng og beitemark og annen vegetasjon av gress og urter. Jorda er næringsrik og friskt fuktig. Arten tåler en del salt i jorda, men den er ingen havstrandplante i streng mening. Den kan vokse utenom strender i gammel eng og beitemark, langs veikanter og på skrotemark. Tidligere ble den rapportert både som ugress på innmark og på ulike typer skrotemark i bystrøk, men i dag ser strender ut til å være viktigste voksested. Her kan den holde stand lenge dersom voksestedet forblir åpent og konkurransen med andre planter ikke er for sterk. Frøene har ingen tilpasning til spredning over lengre avstander, men kan tenkes å bli spredt med sjøvann.

Bukkebeinurt danner gjerne tette, små bestander på næringsrik, frisk fuktig mark. På strender vokser den helst like ovenfor driftvoller eller i øvre deler av strandenger. I innlandet står den litt tørrere.

Bestandsstatus

Selv for nyere funn gis det sjelden opplysninger som kan gi holdepunkter for å si hvor mye som finnes på hver lokalitet. Flere negative faktorer påvirker eksisterende bestander og etablering av nye. Strandnære områder gror i stor grad igjen med tett plantedekke av høye gress og urter (bl.a. burot, mjørdurt, høymole, hestehavre, kveke og strandrør) som gir lite rom for frøspiring. En del lokaliteter kan gå tapt ved nedbygging, avfallsdeponi i strandkantene, ved slitasje fra friluftsliv m.m. Planten er lite kjent og påaktet og kan uforvarende bli fjernet for eksempel i forbindelse med tilrettelegging for friluftsliv. Bestander i kulturlandskapet og langs veier kan gå tapt ved gjengroing, nedbygging og andre inngrep.

Referanser

Fægri, K. 1996. *Ononis arvensis*. S. 78–79 i Fægri, K. & Danielsen, A. (red.). Maps of distribution of Norwegian vascular plants. III. The southeastern species. Fagbokforlaget, Bergen